

ЎЗМУ ХАБАРЛАРИ

ВЕСТНИК НУУЗ АСТА NUUZ

МИРЗО УЛУҒБЕК НОМИДАГИ ЎЗБЕКИСТОН МИЛЛИЙ
УНИВЕРСИТЕТИ ИЛМИЙ ЖУРНАЛИ

**ЖУРНАЛ
1997
ЙИЛДАН
ЧИҚА
БОШЛАГАН**

**2022
1/12/1**

**Ижтимоий-
гуманитар
фанлар
туркуми**

Бош муҳаррир:

И.У.МАЖИДОВ – т.ф.д., профессор.

Бош муҳаррир ўринбосари:

Р.Х.ШИРИНОВА – ф.ф.д., профессор

Таҳрир ҳайъати:

Сағдуллаев А.С. – т.ф.д., проф.

Аширов А.А. – т.ф.д., проф.

Баллиева Р. – т.ф.д., проф.

Маликов А.М. – т.ф.д., проф.

Юсупова Д.Ю. – т.ф.д., проф.

Муртазаева Р.Х. – т.ф.д., проф.

Мўминов А.Г. – с.ф.д., проф.

Нишоновна О.Ж. – ф.ф.д., проф.

Абдуллаева Н.Б. – ф.ф.д., проф.

Мадаева Ш.О. – ф.ф.д., проф.

Туйчиев Б.Т. – ф.ф.д., проф.

Утамурадов А. – ф.ф.н., проф.

Мухаммедова Д.Г. – псих.ф.д.

Болтабоев Ҳ. – фил.ф.д., проф.

Рахмонов Н.А. – фил.ф. ., проф.

Сиддиқова И.А. – фил.ф.д., проф.

Садуллаева Н.А. – фил.ф.д., доц.

Арустамян Я.Ю. – фил.ф.д., доц.

Пардаев З.А. – фил.ф.ф.д., PhD.

Рофиева Г.Ю. – фил.ф.ф.д., PhD.

Масъул котиб: **З. МАЖИД**

ТОШКЕНТ – 2022

МУНДАРИЖА

Тарих

Алламуратова С. Вопросы гендерной политики в республике Узбекистан	4
Ботирова Н. Ўрта Осиё халқлари ҳарбий санъати тараққиётида кўчманчиларнинг ўрни	7
Каримова М. Фарғона vodiёснда аёллар иштирокида ўтказилувчи “Мавлуд” маросими хусусида айрим мулоҳазалар	10
Машаринов Қ., Ражабова З. Мўғул босқини даврида Хоразмшоҳ – ағуштегинийлар кўшини сони хусусида баъзи мулоҳазалар	13
Сафаров С. Мустақиллик йилларида Қашқадарё вилоятида туризм соҳасининг ривожланиши	17
Убайдуллаева С. Исследование системы региональной безопасности центральной Азии на современном этапе	21
Холикулова Х. Право лиц с ограниченными возможностями здоровья на образование	25
Худояров У. Ўзбекистон аҳолисининг миллий ва ижтимоий таркибидаги ўзгаришлар тарихи: муаммо тарихшунослиги	27
Фалсафа. Педагогика. Психология. Методика. Социология. Сиёсий фанлар. Исломушунослик	
Абдуқодиров Ж. Умумий ўрта таълим мактаблари ўқувчиларида физика фанидан ностандарт масалаларни ечиш умун талаб этиладиган сифатларни шакллантириш	30
Alimkhanova N. Improving the teaching of scientific pedagogical creativity of eastern thinkers	33
Artikova N. O'quvchilarning o'qish savodxonligini oshirish pirls misolida	36
Asqarov B. Bo'lajak maktabgacha ta'lim tashkiloti pedagog xodimlarining badiiy-estetik kompetentligini rivojlantirishning amaliy-texnologik tizimi	39
Ахатжонов С. Мамлакатимизда демократик ислохотлар ривожда маҳаллий вакиллик органлари олдида турган айрим муаммоларнинг ечимлари хусусида	42
Ахмедова Д. Хотин-қизлар тадбиркорлигини ривожлантиришнинг илмий-назарий асослари	46
Azamova B. Bo'lajak boshlang'ich sinf o'qituvchilarining geometrik tayyorgarligining nazariy asoslari	50
Banbayeva M. Eshitishda nuqsoni bo'lgan boshlang'ich sinf o'quvchilarning matematik kompetensiyalarini shakllantirishda texnologik yondashuv	53
Бекназарова С., Фаниева Ш. Инсоннинг ҳақиқий муҳитдаги хатти-ҳаракатларини виртуал реаллик асосида яратиш методлари ва технологияси	56
Жайсанов А. Минтақада ёшлар ташкилотлари ўртасидаги ҳамкорликни мустаҳкамлаш имкониятлари	60
Jamolova S. Kompleks o'zgaruvchili ifodalarni matematik statistikada qo'llash	64
Jankalo'g'lu Y. Ko'kaldosh madrasasi	67
Jumayev S. Molekulyar biologiya fanini o'qitishda o'quv-ijodiy faoliyatini rivojlantirishda masala va mashqlardan foydalanishning pedagogik asoslari	70
Жўраев А., Байчаев Ф., Баҳранова У. Физика фанидан кон-металлургия саноатига оид касбий йўналтирилган масалаларни шакллантириш	73
Жўраев Б. Ўспиринларда ҳуқуқий саводхонлик шаклланишида ҳуқуқий онгининг аҳамияти	76
Инагамова М. Давлат фуқаролик хизматчиларининг одоб-ахлоқ қондаларига оид айрим мулоҳазалар (Ахлоқ ва ҳуқуқ нормаларининг ўзаро ҳос хусусиятлари)	80
Исмоилова Д. Тарбия иши педагоглари тийёрлаш механизмларининг назарий масалалари	83
Касимов А. Маҳаллий бюджетлар ижроси устидан депутатлик назорати амалиётининг қўллашда номарказлаштиришнинг аҳамияти	86
Касимова Э. Янги Ўзбекистонда миллатлараро тотувлик ва диний бағрикенглик тамойиллари	89
Qarshiyeva F. Muhammadjon Hakimovning "Alisher Navoiy asarlarini ko'chirgan hattotlar" nomli risolasi ning ilmiy ahamiyati	93
Qo'ldasheva M. Talabalarda tanqidiy fikrlashni rivojlantirish texnologiyalaridan foydalanishning zamonaviy usullari	95
Қурбонова М. Ўқувчиларда мусиқани бадий идрок этиш орқали ижодий қобилиятларни ривожлантиришнинг психологик хусусиятлари	98
Mamatisayeva S. Eshitishda nuqsoni bo'lgan o'quvchilar ta'lim tarbiya jarayonini tashkil etishning huquqiy - me'yoriy asosi	101
Маматкулов Д. Чор Россиясининг мустамакачилик мафкуриси ва жаҳидчилик ҳаракати	104
Mamatqosimov J. Bo'lajak rejissorlarning sahnaviy madaniyatini yuksaltirishda milliy teatr an'analari ning pedagogik ahamiyati	108
Mamatqosimova N. Bo'lajak madaniyat xodimlarining badiiy tafakkurini takomillashtirishda teatr san'atining ahamiyati	111
Маркендуди М. Психологическое просвещение по профилактике зависимости от психоактивных веществ среди студентов высших учебных заведений	114
Muminova D. Yoshlarning ilmiy va ijodiy faoliyatida kitobxonlikning o'rmi	118
Narzullaeva B. Mahallalarda millatlararo do'stlik aloqalarini rivojlantirishning hozirgi holati	121
Нафасов Г. Кредит-модуль тизими асосида бўлажак математика ўқитувчиларнинг когнитив компетенциясини ривожлантириш	124
Nafasov D. Theoretical and pedagogical aspects of developing students' socio-cultural competence	127
Norbekova B. Shaxsda etnopsixologik xususiyatlar shakllanishining psixologik mexanizmlari	130
Nurbaeva H. Talabalarda milliy va umuminsoniy qadriyatlarga nisbatan munosabatlarni rivojlantirish bag'ishlangan ilmiy tadqiqodlar tahlili	133
Otajonov J., Ikromova M. Maktabgacha ta'lim tashkiloti tarbiyalanuvchisining axloqiy tarbiyasini shakllantirish	136
Pulatov J. O'zbekistonda o'quvchi-sportchilarni professional ta'limga yo'naltirishning normativ-huquqiy va tashkiliy-pedagogik asoslari	139
Сабиоров Н. Фуқаролик жамяти тушунчаси: генезис, назария ва амалиёт	143

Nargiz ARTIKOVA,
Toshkent viloyati Chirchiq davlat pedagogika universiteti o'qituvchisi
E-mail:artikova.n@cspi.uz

PhD G'. Otamurodov taqrizi asosida

IMPROVING STUDENTS' READING LITERACY IN THE EXAMPLE OF PIRLS

Abstract

The role and importance of PIRLS research to improve students' reading comprehension and literacy is revealed. Currently, PIRLS defines reading literacy as the ability to understand and use forms of written language that are required and valued by society, as well as the ability to make meaning from texts in a variety of ways. The use of various interactive methods to improve the level of understanding of the text with the students in order to achieve temporality in research gives effective results.

Keywords: Literacy, international assessment program, PIRLS, reading literacy, mother tongue reading, writing, and mathematics.

ПОВЫШЕНИИ ЧИТАТЕЛЬСКОЙ ГРАМОТНОСТИ УЧАЩИХСЯ ПРИМЕРЕ PIRLS

Аннотация

Роль и важность исследования PIRLS для улучшения понимания прочитанного и грамотности читателей были раскрыты. В настоящее время PIRLS определяет грамотность чтения как способность понимать и использовать формы письменного языка, которые требуются обществу и ценятся людьми, а также способность извлекать смысл из текстов в различных формах. Использование различных интерактивных методов для повышения уровня понимания текста учащимися с целью достижения темпоральности в исследованиях дает эффективные результаты.

Ключевые слова: Грамотность, международная программа оценки, PIRLS, грамотность чтения, набор навыков чтения, письма и математики на родном языке.

O'QUVCHILARNING O'QISH SAVODXONLIGINI OSHIRISH PIRLS MISOLIDA

Annotatsiya

O'quvchilarning matni o'qib tushunishi va savodxonligini oshirish uchun PIRLS tadqiqotining o'ri va ahamiyati yoritilgan. Hozirgi vaqtda PIRLS ta'rifiga ko'ra, o'qish savodxonligi jamiyat tomonidan talab qilinadigan va inson tomonidan qadrlanadigan yozma til shakllarini tushunish va ulardan foydalanish, shuningdek, matnlardan turli shakllarda ma'no hosil qila olish qobiliyati hamdir. Tadqiqotlarda muvaffaqiyatga erishish uchun o'quvchilar bilan matni tushunish darajasini mukammallashtirish uchun turli interfaol metodlardan foydalanish samarali natijalarni bermoqda.

Kalit so'zlar: Savodxonlik, xalqaro baholash dasturi, PIRLS, o'qish savodxonligi, ona tilida o'qish, yozish va matematik bilimlarning majmui.

Kirish. So'nggi yillarda mamlakatimizda amalga oshirilayotgan islohotlar natijasida ulkan iqtisodiy o'sish ko'rsatkichlariga erishilayotganligi barcha sohalarida malakali kadrlar va yetuk mutaxassirlarga bo'lgan talabni yanada oshirmoqda. Bu o'z-o'zidan o'quvchilarimizning darslarga qiziqish xususiyatini oshirish va o'qituvchilarning har tomonlama ta'lim-tarbiyaga e'tiborini kuchaytirishni talab etadi. Yuqoridagi talablarning ta'lim tizimi uchun juda muhim ekanligi, aksariyat xorijiy davlatlardagi kabi ta'lim va fan sohalarini rivojlanishini baholash va monitoring qilish orqali ta'lim sifatini oshirishga qaratilgan ilg'or tajribalarni sohaga jalb qilish kerakligini anglatadi. Ta'lim sifati va samaradorligini oshirish yo'lida xorijiy ilg'or tajribalarni o'rganish, xalqaro standartlar talablarining joriy etilishi muhim ahamiyatga ega.

Har bir o'quvchi maktabga qadam qo'yar ekan birinchi navbatda o'qishni yozishni to'g'ri talafuz qilishni o'rganadi umumiy qilib aytganda savodxonligini oshiradi. O'qish va o'qish savodxonligi yillar davomida o'zgarib, jamiyat, iqtisodiyot, madaniyat va texnologiya sohalarida o'z aksini topadi. O'qish faqat ta'limning dastlabki bosqichlarida, bolalikda o'zlashtiriladigan qobiliyat deb hisoblanmay qo'ydi. Chunki bugungi kunda bu qobiliyat shaxsning butun umri davomida turli xil kontekstlarda o'z tengdoshlari va keng jamoatchilik bilan muloqot qilish asosida rivojlantirib boriladigan bilim, ko'nikma va malakalar usullar jamlanmasi

sifatida ta'riflanadi. O'qish savodxonligi nafaqat ta'lim tizimida, balki boshqa sohalarida ham yutuqlarga erishish uchun asos hisoblanadi. Birinchi navbatda o'quvchining kitob o'qish qobiliyatiga e'tibor berish, jumladan, uning ma'lumotlar tanlash, tushunish taqin qilish, va baholash tadqiqotining asosiy maqsadlaridan biri.

Maktabning 15 yoshli o'quvchilariga qaratilgan PISA tadqiqotidan farqli o'laroq, PIRLS boshlang'ich sinfni tugatgan 10 yoshli bolalarning ish faoliyatini tekshiradi. Boshqa davlatlar boshlang'ich sinfida o'qish uchun asosiy ko'nikmalarni berish orqali umrbod o'rganish uchun zamin yaratadilar. PIRLS ning maqsadlari o'qish qobiliyatiga ega bo'lish bilan cheklanmaydi. Tadqiqot o'quvchilarning o'qish ko'nikmalari (ijtimoiy kelib chiqishi, o'qish odatlari, o'qitish strategiyasi va boshqalar) bilan bog'liq ma'lumot to'playdi hamda maktab yoki sinfdagi individual va ijtimoiy sharoitlarni tushunishga yordam beradi. PIRLS xalqaro tadqiqotlariga qo'yilgan eng muhim talablardan biri qiyosiy tahlil qilish imkonini beradigan topshiriqlardan foydalanish hisoblanadi. Shu sababli topshiriqlarni shakllantirish jarayonida o'tgan yillarda foydalanilgan nazorat materiallari blokidan foydalanilgan. Shuningdek, asosiy e'tibor tadqiqot jarayonini standartlashtirishga qaratiladi. Shu sababli PIRLS tadqiqoti qat'iy belgilangan yagona instruksiya asosida amalga oshiriladi.

Savodxonlik hamma uchun tanish bo'lgan tushuncha. Savodxonlik bu asosiy kognitiv ko'nikmalarni o'zlashtirish darajasi bo'lib, ona tilida o'qish, yozish va matematik bilimlarning majmui. Ammo texnologiya va axboortlar murakkabligining rivojlanishi bilan biz uchun aniq bo'lgan savodxonlik tushunchasi kengaymoqda. Zamonaviy inson uchun zarur bo'lgan kompetentsiyalarni tasniflashga urinayotgan xalqaro tashkilotlar raqamli, axborot va ilmiy savodxonlikning ahamiyati haqida gapirishadi. Ko'pincha bu turdagi savodxonlik bir-birini to'ldiradi. O'qish savodxonligi – shaxs o'zining bilim va salohiyatini rivojlantirish, jamiyatda o'z o'rnini topish maqsadiga erishishi yo'lida matnlarni tushunish, ulardan foydalanish, ular ustida mulohaza yuritish hamda ularga munosabat bildirish qobiliyati ham hisoblanadi. Boshlang'ich savodxonlik tushunchasi o'qish va yozishni dastlabki o'rganish uchun ishlatiladi. Savod o'rgatish jarayonidagi o'qish darslarining asosiy vazifasi o'quvchilarga tovush va harflarni tanishtirish ularni to'g'ri talaffuzini o'rgatish orqali bolalarda to'g'ri, ongli, ifodali o'qish ko'nikmalarini shakllantirishdan iborat. Shuningdek o'quvchilar lug'atini boyitish, bog'lanishli nutqini o'stirish, bilimni boyitish, tafakkurni shakllantirish, eshitish qabul qilish sezgisini o'stirishda ham mas'uliyatligi bilan alohida o'rin tutadi. Yuqoridagilarni hisobga olgan holda ta'lim olish imkoniyati savodxonlikka bog'liq bo'ladi. Shuning uchun muxtaram Prezidentimiz tomonidan "Uzluksiz ta'limni" rivojlantirish uchun bir qancha chora tadbirlar ko'rilmoqda, yangiliklar kiritilmoqda va qarorlar qabul qilinmoqda. Bularning isboti sifatida xalqaro baholash tadqiqotlarini misol qilib keltirishimiz mumkin. "O'zbekiston respublikasi Xalq ta'limi tizimini 2030 yilgacha rivojlantirish Konsepsiyasini tasdiqlash to'g'risida"gi PF-5712-sonli Farmonida "PISA" (The Programme for International Student Assessment) o'quvchilarni baholash xalqaro dasturi reytingida O'zbekistonning 2021 yilda birinchi 70 talikka, 2025 yilda 60

talikka va 2030 yilga kelib esa, birinchi 30 ta ilg'or mamlakatlar qatoriga kiritish ko'zda tutilgan⁴. Masalan O'qish savodxonligini baholash uchun PIRLS tadqiqoti. PIRLS (Progress in International Reading Literacy Study) bu tadqiqot turi 4-sinf o'quvchilarining matnini o'qib tushunish darajalari sifatini xalqaro baholash tizimi hisoblanadi. PIRLS tadqiqotida o'quvchilarning dars vaqtida va maktabdan tashqari vaqtda o'qishni ikki turini baholaydi.

1. O'quvchilarning adabiy tajribasini baholash maqsadida o'qish.

2. Ma'lumotni o'zlashtirish va undan foydalanish maqsadida o'qish.

Hozirgi vaqtda PIRLS ta'rifiga ko'ra o'qish savodxonligi jamiyat tomonidan talab qilinadigan va inson tomonidan qadrlanadigan yozma til shakllarini tushunish va ulardan foydalanish, matnlardan turli shakllarda ma'no hosil qila olish qobiliyati ham hisoblanadi. PIRLSning eng yuqori darajasi 625 ball va undan yuqori bo'ladi. O'quvchilar matnini yadit tushuna oladi va matn qismlarini bir-biri bilan bog'liq holda tushunadi. Muallifning g'oyasini izohlashda o'z fikrini asoslash uchun matnga tayana oladi. Fikrimizni matn orqali izohlashimiz mumkin. O'quvchilarga matnini o'qib, mazmunini sharhlab berish, undagi uyushiq bo'laklar va umumlashtiruvchi so'zlarni topib, izohlash topshiriladi. Bir g'oz suvda suzib yurib, o'ziga o'zi maqtandi: -Olamda men kabi iqtidorli bo'lmasa kerak. Menda uch hunar: yugurish, uchish, suzish bor. Shuning uchun yer, suv, havo-uch makon meni izmimda. Bir o'zimda uch qobiliyat mujasam! G'ozning bu so'zlarini eshitib turgan Qurbaqa dedi: -Birodar, muncha maqtanmasang ham bo'lar edi. Sen aytayotgan qobiliyat uch jonivoming kiyikning, baliqning, lochinnig ishidir. Yerdagi kiyikdek yugura olmasan, suvda baliqdek suza olmasan, havoda lochindek ucha olmasan, chalachulpa uch hunarni bilguncha birini yahshi bilganing yaxshi edi.

ILOVA: Matnini diqqat bilan o'qing va quyidagi topshiriqlarni bajaring.

Savollar	Javoblar	O'quvchining balli	Qo'yilishi mumkin bo'lgan ball
1. Matn tarkibidagi umumlashtiruvchi so'zlarning ma'no mazmunini yuzaga chiqarishdagi o'rnini qanday?	A. Hech qanday o'rin yo'q, umumlashtiruvchi so'zlar qamashmasa ham matnning mazmuni o'zgar olmaydi B. Umumlashtiruvchi so'z uyushiq bo'laklarni umumlashtirib atash uchun qo'llanilgan. D. Umumlashtiruvchi so'z uyushiq bo'laklarni umumlashtirgan ularni alohida ta'kidlab o'tilishiga o'zining ta'sirini ko'rsatgan.		1 BALL 2 BALL 3 BALL
2. Nima deb o'ylaysiz, g'oz va qurbaqa o'zaro do'stmi yoki dushman?	A. Ha do'sti B. Yo'q do'sti emas, ular shunchaki sabbdosh D. Ular o'zaro dushman		3ball 2ball 0ball
3. Agar do'st bo'sa ularning do'stligiga ishora qiluvchi vositani matn ichidan aniqlang?	(o'quvchi o'z variantini ushbu katakka yozadi)		Birodar 3 ball javobga yaqinroq biror so'zni yoki fikrni aytga, 1ball beriladi. Agar aniqlay olmasa, 0 ball beriladi
4. Yuqorida siz topgan so'zning ma'nodoshlarini yozing	(o'quvchi o'z variantini ushbu katakka yozadi)		Do'st o'rtoq, oshna ... So'zlar soniga va mazmuniga qarab ball qo'yiladi (1-3 ball)
5. O'zbek xalq maqollariidan ushbu matn mazmuniga mos keladigan sarlavha toping va keying katakka yozing?	(o'quvchi o'z variantini ushbu katakka yozadi)		Maqtanma g'oz hunaring oz. - 3 ball keyingi berilgan javoblar mazmuniga mos kelishi yoki kelmasligiga ko'ra 2 yoki 1 ball bilan baholanadi
6. Ushbu matndan chiqargan xulosangizni yozing.	(o'quvchi o'z variantini ushbu katakka yozadi)		Xulosa 1-3 ball oraliqida baholanadi.

Tadqiqot metodologiyasi. O'qish savodxonligini oshirishda oldimizga qo'ygan maqsad, vazifalarni amalga oshirishda boshlang'ich ta'lim metodikasining o'ziga xosligi, milliyligi va ta'sirchanligini ifodalovchi tasvir vositasi hisoblangan she'riy san'atlar haqidagi nazariy manbalarga suyaniladi. Ishda mavzuni yoritishga bevosita yordam beradigan ilmiy manbalardan, xususan S. Matchonov, K. Qosimova, V. Ma'qulova, M. Umarova, Sh. Hakimova, X. G'ulomova, SH. Yo'ldosheva asarlaridagi nazariy va amaliy

qarashlardan ijodiy foydalaniladi. Ishda an'anaviy kontekstual, kuzatish, didaktik tahlil, umumlashtirish, sintezlash, qiyoslash, tajriba-tadqiqot, matematik-statistik, o'quv dasturlarini o'rganish va tahlillash metodlariga amal qilinadi.

Tahlil va natijalar. Boshlang'ich sinf o'quvchilarida o'qish va matnini tushunish ko'nikmalarining jadal rivojlanishi maqsadga yo'naltirilgan pedagogik faoliyat mazmuni, mexanizmi va texnologiyasining puxta

asoslanganligiga bog'liq. Shu bois tadqiqot doirasida nazariy tahlil va amaliy faoliyat natijalarini hisobga olgan holda boshlang'ich sinf o'quvchilarida o'qish va matni tushunish ko'nikmalarini rivojlantirishning maqbul mexanizmi, metodikasi hamda texnologiyasi ishlab chiqildi.

Boshlang'ich sinf o'quvchilarida barcha aqliy jarayonlar faol rivojlanadi. Ana shu sababli o'qish savodxonligini rivojlantirish jarayonini bosqichma-bosqich kuzatildi va unga tuzatishlar kiritib borildi.

Xulosa va takliflar. Xulosa qilib aytganda pedagoglarimiz uchun bugungi kunda juda ko'p vazifalar yuklatilgan shu jumladan pedagogik mahoratga ega bo'lishi, axborot texnologiyalaridan foydalana olishi va darsning samaradorligini oshirish uchun turli hil metodlardan foydalana olishi kerak. Shulardan xulosa chiqargan holda o'qish savodxonligini oshirish uchun ham dars davomida PIRLS savollariga tayyorlab borishi kerak. O'qish darslarida biror bir hikoya yoki ertakni o'quvchilar o'qigandan so'ng mustaqil fikrlarini doimiy eshitib borish kerak va bu ham o'z navbatida o'quvchi agar noto'g'ri fikrlayotgan bo'lsa sinfdoshlarining to'g'ri fikrlarini eshitib o'zi uchun kerakli xulosalarni chiqaradi. Chunki har bir o'quvchining fikrlash doirasi har xil

bo'ladi. Shu jumladan o'quvchilarning fikrlash doiralari rivojlanishi ya'ni o'sishi uchun badiiy kitoblarni o'qish tavsiya qilish kerak. Avvalo badiiy kitobni o'quvchilarga o'qishni tavsiya qilar ekan, o'qituvchi birinchi navbatda o'zi o'qishi kerak. Chunki u kitob shunchaki o'qilibgina qolmay uning tahlili ham bo'lishi kerak. O'qish savodxonligini oshirishda PIRLSning ahamiyati shundan iboratki, qay darajada matni o'qib tushuna olishini, qay darajada fikrlay olishini bilib oladi va o'ziga o'xshagan chet ellik tengdoshlarining natijalarini bilib solishtiradi va yanada olg'a intilishga harakat qiladi.

Boshlang'ich sinf o'quvchilarida o'qish savodxonligini rivojlantirish ko'nikmalarini rivojlantirishning innovatsion-metodik tizimini takomillashtirish maqsadga muvofiq.

Boshlang'ich sinf o'quvchilarida o'qish savodxonligini rivojlantirish ko'nikmalarini rivojlantirishga doir milliy baholash topshiriqlari majmuini ishlab chiqish va keng ommalashtirish lozim.

Boshlang'ich sinf o'quvchilarini o'qish savodxonligini rivojlantirishga o'rgatish bo'yicha bolalar uchun yaratilgan badiiy asarlarni ommalashtirishga jiddiy e'tibor qaratish zarur.

REFERENCES

1. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2019-yil 29-apreldagi – O'zbekiston Respublikasi Xalq ta'limi tizimini 2030-yilgacha rivojlantirish konseptsiyasini tasdiqlash to'g'risidagi PF-5712-sonli farmoni.
2. Xalqaro tadqiqotlarda boshlang'ich sinf o'quvchilarining o'qish savodxonligini baholash. Boshlang'ich sinf o'quvchilari, metodistlar va soha mutaxassislari uchun metodik qo'llanma. Toshkent: Sharq, 2019.
3. Akramjon O'ktamjonovich Mirzayev. Mamlakatimiz ta'lim tizimida raqamlashtirish va raqamli dunyoda o'qitish va o'rganishning mavjud imkoniyatlari. Academic Research in Educational Sciences. Volume 2 | Issue 12 | 2021. P.1046
4. Akramjon O'ktamjonovich Mirzayev. O'quvchilarning raqamli dunyoda o'rganish konsepsiyasi bo'yicha savodxonligini rivojlantirish. Scientific Progress. Volume 2. ISSUE 8 | 2021. P.832
5. Fotima Uralovna Jumanova, Nargiz Shuxratovna Artikova Pirls tadqiqotlariga tayyorlashda "organayzer" metodidan foydalanish imkoniyatlari // Academic research in educational sciences. 2021. №CSPI conference 1. URL: <https://cyberleninka.ru/article/n/pirls-tadqiqotlariga-tayyorlashda-organayzer-metodidan-foydalanish-imkoniyatlari> (data obrasheniya: 17.12.2022).
6. Jumanova, F. U., & Artikova, N. S. (2021). Shaxs kamoloti va faoliyat (muloqot), ulami boshqarish ma'rifiy pedagogic muammo sifatida. Academic research in educational sciences, 2(4), 81-88.
7. Nargiz Shuxratovna, A. . (2022). Boshlang'ich sinf o'quvchilarini pirls xalqaro baholash dastur tizimini rivojlantirish. Scientific Impulse, 1(4), 1592-1594. Retrieved from <http://nauchniyimpuls.ru/index.php/ni/article/view/2071>
8. Артикова, Н. Ш. (2019). Бoшлaнгич cинф o'quвчилaрини хaлқaрo тaдқиқoтлaрдa o'қиш cавoдxoнлиғини бaҳoлaш бўйичa PIRLS дaстуригa. Тaълимдaги иннoвaциялaр вa иcлoхoтлaр кoнтeкcтидa зaмoнaвий клacтep тизими, 2(1), 53-55.
9. Jumanova, F. U., & Artikova, N. S. (2021). Shaxs kamoloti va faoliyat (muloqot), ulami boshqarish ma'rifiy pedagogic muammo sifatida. Academic research in educational sciences, 2(4), 81-88.